

شرح رساله حقوق

جلسه گذشته درباره حق نماز و آثار نماز اول وقت مطالبی را ذکر کردیم. اینکه نماز اول وقت چه اهمیتی دارد و چه آثار دنیوی و اخروی دارد.

آثار نماز اول وقت

در جلسه قبل فرصت نشد که به همه این آثار اشاره کنیم. چند اثر را بیان کردیم و چند اثر دیگر خوب است بیان شود.

۵. جلوگیری از غرق شدن در دنیا

یکی دیگر از آثار نماز اول وقت، جلوگیری از غرض در دنیا است. عجیب است که چگونه نماز اول وقت مانع فرو رفتن در لذت‌های دنیا می‌شود. امام سجاده (ع) در کلام نورانی دیگری به این نکته خودشان اشاره کردند. می‌فرمایند: «مَنْ أَهْتَمَّ بِمَوَاقِيتِ الصَّلَاةِ لَمْ يَسْتَكْمِلْ لَذَّةَ الدُّنْيَا» کسی که به اوقات نماز اهتمام داشته باشد، لذت دنیا را کامل نمی‌کند. لذت دنیا را به طور کامل درک نمی‌کند. این یعنی چه؟ کسی که مواظب نماز اول وقت باشد و به اوقات نماز اهتمام داشته باشد، لذت دنیا را کامل نمی‌کند. اینکه ایشان فرموده: «مَنْ أَهْتَمَّ بِمَوَاقِيتِ الصَّلَاةِ» یک احتمال این است که این مواظبت عام باشد. طبق این احتمال حرفی از نماز اول وقت نزده‌اند «مواقیت الصلاة» نماز صبح یک وقتی دارد، ظهر یک وقتی دارد، مغرب و عشا یک وقتی دارد. لکن افضل الأوقات آن اول وقت است و همینطور تا برود به مراتب بعدی. اینکه امام می‌فرمایند: به مواظبت الصلاة اهتمام داشته باشد، یعنی مواظب باشد نمازش از وقت خارج نشود و تأکید می‌کند که نگذارید نمازتان قضا شود.

احتمال دیگر اینکه اشاره به همان اوقات خاص، افضل الأوقات و اول اوقات می‌کند.

تعبیر «لَمْ يَسْتَكْمِلْ لَذَّةَ الدُّنْيَا» با تفسیر مواظبت به همه اوقات سازگار نیست. مقصود امام این نیست که نماز را داخل وقت بخوانید و نگذارید نمازتان قضا شود. آن اگر بود نمی‌گفتند «لَمْ يَسْتَكْمِلْ لَذَّةَ الدُّنْيَا» آن بالاتر از این است. آن نافرمانی خداست و اثر رعایت نکردن و اهتمام نداشتن به این اوقات فراتر از این حرف‌هاست. چون در آن صورت نه تنها لذت دنیا برایش کامل نیست، بلکه عواقب و مشکلات فراوانی برای او به دنبال دارد. لذا به نظر می‌رسد تعبیر «لَمْ يَسْتَكْمِلْ لَذَّةَ الدُّنْيَا» مناسب‌تر است با این که منظور از مواظبت الصلاة همان اول وقت باشد. لذا حضرت می‌فرمایند کسی که به نماز اول وقت اهتمام داشته باشد در لذت‌های دنیایی غرق نمی‌شود، فرو نمی‌رود، گرفتار گمراهی نمی‌شود. یعنی تا می‌خواهد غفلت برای او عارض شود، مراقب باشد اول وقت نمازش را بخواند. این نمازی که اول وقت خوانده شود، او را برای اجتناب از گناه و معصیت آماده‌تر می‌کند، او را مستعد برای اطاعت و فرمانبرداری می‌کند.

این چیز کمی نیست. نماز اول وقت جلوی غفلت آدمی را می‌گیرد. ما خیلی وقت‌ها فکر می‌کنیم سیر و سلوک و طی طریق معرفت باید با اذکار خاص، چله‌نشینی‌ها و ... باشد. من آنها را نفی نمی‌کنم، ولی مهم‌ترین کارها همین نماز اول وقت است. اینکه خداوند در نماز اول وقت آثار و برکاتی قرار داده، این به جای خود. نماز اول وقت طبعاً آن آثار و برکات را دارد، اما یکی از مهم‌ترین آثار و برکات نماز اول وقت، تعالی بخشی به انسان است.

دنیا و عالم ماده و طبیعت و آنچه که پیرامون ما می‌باشد، دائماً ما را از یاد خدا منصرف می‌کند هرچه هم که توجه ما به این مظاهر بیشتر شود، بیشتر در این باتلاق فرو می‌رویم و جدا شدن از آن واقعاً کار سختی است. برای اینکه این اتفاق نیفتد، یکی از بهترین راه‌ها نماز اول وقت است، البته نمازی که با آداب خودش باشد. انسان بعضی را نگاه می‌کند که نماز اول وقت را رها

کرده و حتی متأسفانه گاهی خود نماز را، اما می‌خواهد با ذکر و چله‌نشینی و شرکت در هیئات و سینه‌زنی و امثال آن خودش را به آن مراتب عالیه برساند. آنها به جای خود، آنها مکمل این کارها هستند، مکمل ارتقاء و تعالی معنوی انسان است، ولی نه اینکه جایگزین نماز و نماز اول وقت باشند، اصل، نماز اول وقت است. این جلوی غفلت را می‌گیرد. اینکه انسان غفلت نکند، این اولین گام برای حرکت به سوی اهداف عالیه الهیه است.

۶. امنیت از عذاب دنیوی

طبق برخی روایات، نماز اول وقت باعث امنیت نمازگزار از عذاب‌های دنیوی است. این یک اثر وضعی است. در روایتی از پیامبر وارد شده است: «إِذَا أَنْزَلَ اللَّهُ عَاقِبَةً مِنَ السَّمَاءِ عَوْفَى مِنْهَا حَمَلَةُ الْقُرْآنِ وَ رَعَاهُ الشَّمْسُ أَيْ الْحَافِظُونَ لَأَوْقَاتِ الصَّلَاةِ وَ عِمَارِ الْمَسَاجِدِ» می‌گویند آنهایی که محافظ و نگهدارنده اوقات نماز هستند، اینها و البته حاملان قرآن، از آفت‌های آسمانی مصون هستند و این آفت‌ها به آنها نمی‌رسد.

۷. دفع شر شیطان هنگام مرگ

یک اثر دیگر که اینجا ذکر شده، دفع شر شیطان و امکان ادای شهادتین در حین مرگ است. امام صادق (علیه السلام) می‌فرمایند: «مَلِكُ الْمَوْتِ يَدْفَعُ الشَّيْطَانَ عَنِ الْمُحَافِظِ عَلَى الصَّلَاةِ وَ يَلْقَنُهُ شَهَادَةً أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، فِي تِلْكَ الْحَالَةِ الْعَظِيمَةِ»؛ ملک الموت شیطان را از نمازگزار و محافظ بر نماز در اول وقت، دفع می‌کند و شهادت را به او تلقین می‌کند که بتواند هنگام مرگ فی تلك الحالة العظيمة شهادت را بر زبان جاری کند.

آثار دیگری هم گفته شده، اما چون فرصت کم است به همین مقدار اکتفا می‌شود.

«والحمد لله رب العالمين»